



Jautājums par demogrāfisko situāciju valstī, īpaši pēdējos gados, aktualizēts arvien sparīgāk. Daudzi gan sacīs, ka par to vajadzēja domāt un rīkoties jau krietni agrāk, jo jau vairākus gadu desmitus (kopš 1991. gada) Latvijā mirušo iedzīvotāju skaits ik gadu pārsniedz piedzimušo. Savukārt nesenākajos gados bērnu dzimstības līkne slīd uz leju arvien vairāk. Vienkārsī izsakoties, iedzīvotāji noveco, bet jaunie vietā nedzimst. Pie cēloņiem tiek atzīmētas gan sabiedrībā mainījušās vērtības, gan dažādi sociālekonomiskie apstākļi, kamdēļ ģimenēs neizšķiras par labu ne tikai otram, trešajam vai nākamajam bērniem, bet pat pirmajam mazulim. *Auseklī* vēlējamies palūkot, kāda demogrāfiskā situācija vērojama Limbažu novadā.

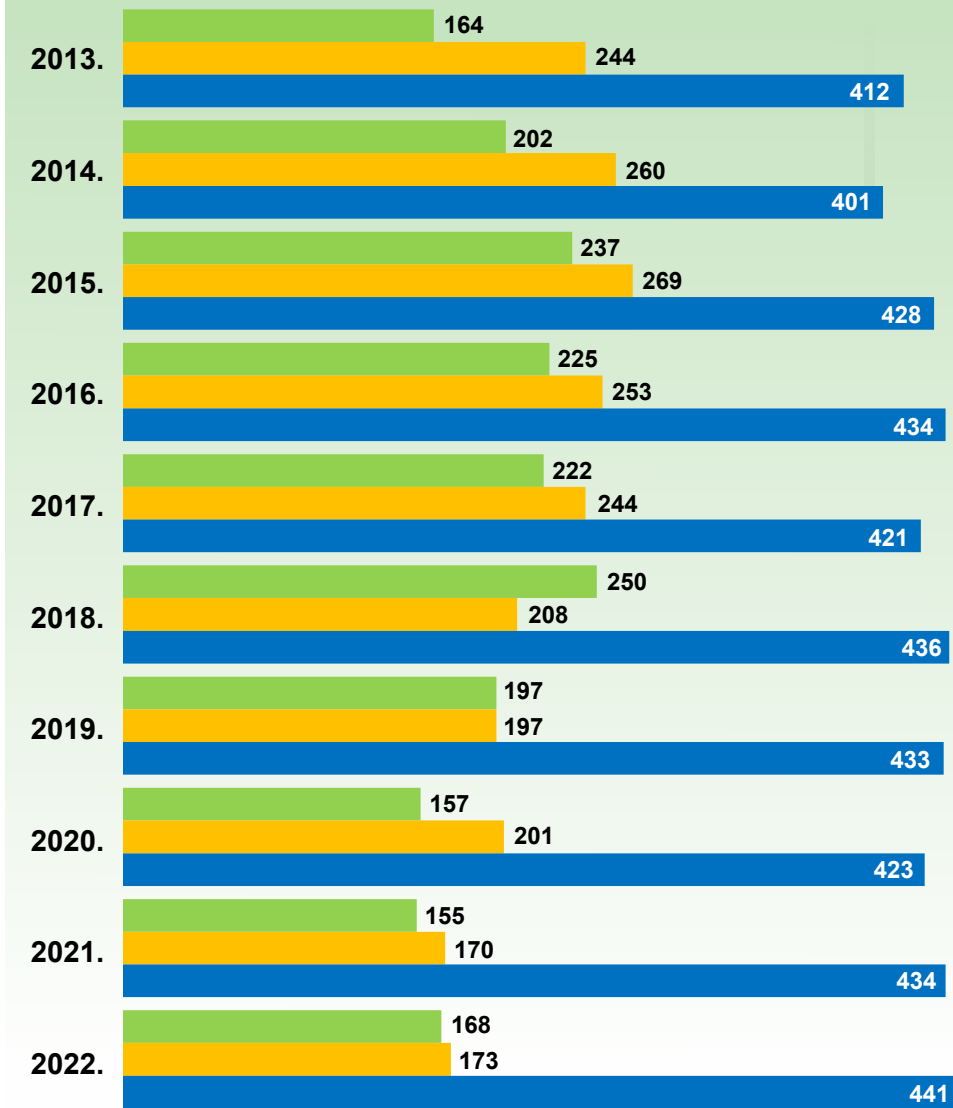
Dzimstības rādītāji samazinās

Centrālās statistikas pārvaldes apkopotā informācija rāda, ka aizvadītā gada 11 mēnešos valstī reģistrēts 14 446 jaundzimušo un 27 379 mirušo personu. Latvijā pēdējā laikā veidojas negatīva demogrāfijas tendence – aizgājēju ir krietni vairāk nekā dzimušo. Diemžēl Limbažu novads nav izņēmums. To apstiprina arī novada Dzimtsarakstu nodaļas vadītāja Ivetā Beļauņiece un viņas vietniece Aija Ozoliņa.

Pēdējos gados nodaļā veikto dzimšanas un miršanas registru skaits krasi atšķiras. Pērn un aizpērn mirušo bija aptuveni divarpus reizes vairāk nekā jaundzimušo (salīdzinājumam, piemēram, 2013. gadā tas bija

aptuveni 1,7 reizes lielāks), kas turklāt ar katru periodu kļūst arvien mazāks. Nodaļas vadītāja atceras – ja kādreiz bērnu godināšanas sarīkojumā Limbažos ieradās apmēram 80 mazuļu ar savām ģimenēm, tad nu – pat uz pusī mazāk. To, kāda jaundzimušo statistika mūsu novadā varētu būt turpmāk, grūti prognozēt. Jāņem vērā arī dažādu preču cenu kāpums. I. Beļauņiece norāda, ka visa nepieciešamā sagādāšanai mazulim, īpaši

Limbažu novada Dzimtsarakstu nodaļas statistika mūspusē desmit gadu griezumā



Limbažu novadā (aktuālā teritorija pēc ATR 2021. gadā)

■ Miršanas registri ■ Dzimšanas registri ■ Lauības

(Limbažu novada Dzimtsarakstu nodaļas dati)



Limbažu novada Dzimtsarakstu nodaļas vadītāja Ivetā Beļauņiece (no labās) un viņas vietniece Aija Ozoliņa priecājas par katru novadā dzimušu bērniņu

pirmajam, vajadzīgs gana daudz naudas resursu.

Tiesa, parādās arī iepriecinoša tendence – arvien vairāk vecāku izlemj par labu ne tikai otram, bet arī trešajam bērniņam. No 2022. gadā veiktajiem 173 dzimšanas reģistriem nodaļā 59 mazuļi bija pirmie ģimenē, 58 dzima kā otrie, bet 34 jaunie novada iedzīvotāji bija trešie savās ģimenēs. Pērn reģistrēti arī divi mazie, kas piedzimuši kā septītais atvases. Jaundzimušo vecāki sarunās ar Dzimtsarakstu nodaļas pārstāvēm atzīnusi, ka novērtē dažādus atbalsta veidus, piemēram, Sabiedrības integrācijas fonda izsniegtās Goda ģimeņu apliecības 3+ nodrošinātās un jūtamās priekšrocības daudz bērnu ģimenēm (arī ģimenēm, kuru aprūpē ir bērni ar invaliditāti). A. Ozoliņa piemetina, ka dārdzība, iespējams, ietekmē arī laulību statistiku. Proti, citus gadus janvārī turpmākajam periodam pieteikto laulību skaits bija lielāks, bet šajā pieteikumu bijis mazāk.

Tāpat mūspusē katrā no trīs iepriekšējiem gadiem reģistrēti divi dvīņu pāri. Aizvadītājam desmitgadē mūsu pašvaldībā ik gadu sagaidīti dvīņi – 2013. un 2014. gadā bija pa pieciem pārišiem, gadu vēlāk pat seši, bet 2016. gadā reģistrēti četri. Vēl pēc gada sagaidīti arī trīnīši un divi dvīņi. Latvijas valsts simtgadē mūspusē piedzima viens dvīnīšu pāris, bet 2019. – neviens. – *Priecājamies par katru novadā piedzimušu bērniņu,* – teic dzimtsarakstu nodaļas pārstāves.

Demogrāfijas tendences Limbažu novadā

Ģimenēm būtiska pašvaldības pretimnākšana

Domājot par ģimenes veidošanu un bērnu radīšanu, vecākiem ir svarīgi vairāki faktori – gan ģimenes labklājība un dzīvesvieta, gan sakārtoti ceļi, tāpat izglītības (t.sk. pirmsskolas) pieejamība un daudzi citi jautājumi. Lai rosinātu pašvaldības attīstīt aizvien plašāku un pieejamāku ģimenēm paredzēto pakalpojumu klāstu, vienlaikus zināmā mērā draudzīgi sacenšoties, Sabiedrības integrācijas fonds (SIF) jau sesto gadu rīko konkursu *Ģimenei draudzīgākā pašvaldība*. Tādējādi tiek izcelti valstī labākie piemēri un risinājumi, kā pašvaldības rūpējas par ģimenēm ar bērniem, nodrošinot tām lielāko atbalstu un daudzveidīgākos un pieejamākos pakalpojumus. Drīzumā uzzināsim konkursa *Ģimenei draudzīgākā pašvaldība 2022* uzvarētājus gan valsts mērogā, gan katrā no plānošanas reģioniem (kopumā pieciem). Tajā iesaistījās visas 43 mūsu valsts pašvaldības, tostarp Limbažu un Siguldas novads, kurā ietilpst arī Lēdurgas pagasts.

Konkurss norit trīs kārtās, un tajā savu vērtējumu par pašvaldībām un to sniegto atbalstu aicināti sniegt arī iedzīvotāji, vietnē *Vietagimenei.lv* balsojot par viņuprāt ģimenei draudzīgāko. 22. decembrī balsojums noslēdzās, un konkursa rīkotāji pateicas par vērtējātu atsaucību un vēlīto laiku. Balsojumā piedalījās aptuveni 15 tūkstošu iedzīvotāju. SIF sekretariāta direktora vietnieks – Pilsoniskās sabiedrības atbalsta departamenta direktors un konkursa *Ģimenei draudzīgākā pašvaldība 2022* vērtēšanas komisijas priekšsēdētājs Reinis Lasmanis – uzskaita vairākus ģimenēm būtiskus faktoros, kas palīdz ļaudīm izvēlēties par labu vienai vai otrai pašvaldībai. Atzīnīgi tiek novērtēta bezmaksas ēdināšana izglītības iestādēs,

transporta atvieglojumi, dažādu pakalpojumu, interešu izglītības, kā arī vides ērtības. Taču nepieciešams uzlabot infrastruktūru, padomāt par atpūtas un izklaides vietām bērniem un jauniešiem, veicināt pirmsskolas izglītības iestāžu pieejamību, palielināt nodokļu atlaides, kā arī risināt dzīvojamā fonda jautājumus pašvaldībā.

R. Lasmanis atklāj, ka balsojumā par Limbažu novadu iedzīvotāji pie pašvaldībā pozitīvajām lietām izcēla bezmaksas interešu izglītību, bezmaksas ēdināšanu izglītības iestādēs mērķgrupām (piemēram, daudz bērnu ģimenēm), kā arī nometņu rīkošanu. Savukārt, lai tā kļūtu ģimenēm vēl draudzīgāka, ļaudis iesaka veidot vairāk rotaļu laukumu arī lielākiem bērniem, nodrošināt pieejamākus veselības pakalpojumus, sakārtot ceļus un infrastruktūru.

SIF sekretariāta direktora vietnieks atgādina, ka, gatvojoties dalībai konkursā, ir būtiski pilnībā aizpildīt dalībnieka anketu, lai algoritms pēc pašvaldības iesniegtajiem datiem varētu veikt korektus aprēķinus, cik finansējuma vecāki vai pašvaldība iegulda noteiktās pakalpojumu sadaļās. Pirmajā kārtā izvērtējums pēc algoritma tiek veikts deviņās pakalpojumu sadaļās (kam datus snieguši pati pašvaldība) – atbalsts ģimenes pieaugumam, izglītības, transporta nodrošināšana, interešu izglītība, ēdināšana, profesionālās ievirzes izglītība, iekļaujošie un papildu pakalpojumi ģimenēm, kā arī publiskā infrastruktūra.

Vērtēšanas komisija šajā konkursā, izskatīto pašvaldību piedāvājumu ģimenēm ar bērniem, salīdzināja arī to, kā tām izdevusies pakalpojumu izlīdzināšana atbilstoši labākajai no pašvaldībām, kas apvienojušās vienā pēc nesenās administratīvi teritoriālās reformas

(ATR). Redzams, ka Limbažu novadā, piemēram, bērna piedzimšanas pabalsts (150 eiro) saglabāts, kāds tas šajā novadā bija pirms reformas. Kādreizējos Alojas un Salacgrīvas novados tas bija mazāks – attiecīgi 100 un 75 eiro. Savukārt par dvīņiem un vairāk vienās dzemdībās dzimušiem bērniem pabalsta apmērs sasniedz 200 eiro par katru. Pirms ATR šāda prakse, kā liecina dati, bija tikai Salacgrīvas novadā. R. Lasmanis iesaka mūsu pašvaldībai vēl pilnveidot atbalstu ģimenes pieaugumam un izglītības nodrošināšanai (t.sk. papildu nodarības un to pieejamību).

Nemot vērā arī iedzīvotāju komentārus un apkopojot otrajā kārtā komisijas sniegtos vērtējumus, 3. kārtai no katra plānošanas reģiona izraudzījās 2–3 pašvaldības. Konkursa *Ģimenei draudzīgākā pašvaldība 2022* vērtēšanas komisijas priekšsēdētājs R. Lasmanis atklāj, ka Limbažu novads, kas iekļuva otrajā kārtā kopā ar vēl 19 lielāko punktu skaitu ieguvušajām pašvaldībām un bija viens no Vidzemes plānošanas reģiona labāko četrinieka, nākamajā kārtā tomēr netika. Tajā iekļuva un no mūsdienu uzvarētājus Rīgas reģionā līdz ar vēl divām pretendē Siguldas novada pašvaldība.

Par ģimenei draudzīgāko valsts mērogā atzītā pašvaldība saņems 30 000 eiro, bet katras plānošanas reģiona uzvarētājs – 20 000 eiro, lai nodrošinātu atbalsta pasākumus un pakalpojumus vai vides veidošanu ģimenēm ar bērniem. Piemēram, konkursa norises pirmā gada uzvarētāja – Siguldas novada pašvaldība – par iegūto naudas balvu savā teritorijā uzstādīja tandēmšūpoles vecākiem ar bērniem, bet 2019. gadā suminātā Smiltenes novada pašvaldība ierīkoja labieciņas sabiedriskā vietā.

Mūsu rindas papildina arī Ukrainas iedzīvotāji

PMLP Limbažu nodaļā izsniegtās uzturēšanās atļaujas pēc ārzemnieku piederības valstīm

Valsts	2021. gads	2022. gads
Ukraina	94	218
Krievija	81	87
Uzbekistāna	51	25
Baltkrievija	36	25
Citas valstis	62 no vēl 15 valstīm	61 no vēl 24 valstīm
Kopā	324	416

(PMLP dati)

Jānis un no Ukrainas atbraukusi Marija. Iespējams, vēl kāds no šīs valsts atbraukšais iesakosies mūsu zemē un tā viņam kļūs par ilgstošu mājvietu, tāpat kā vēl citu valstu pārstāvjus, kuri te veido ģimenes. J. Beķere zina stāstīt, ka bēgļu mītnēs Limbažos un Salacgrīvā uzturas jaunieši sportisti ar saviem treneriem, kuri ir arī viņu aizbildņi, jo lielākoties viņi šeit atrodas bez vecākiem. Dažiem tuvojas pilngadība, un sarunbiedrei grūti spriest, vai šiem jaunajiem cilvēkiem ar mūsdienu izdevības kāda ciešāka saikne, un Limbažu novads, Latvija viņiem kļūs par pastāvīgu mītnes vietu. Starp citu, ukraiņu ģimenītē, kas uzturējās bēgļu mītnē Korgēnē, decembrī sagaidīts mazulis. J. Beķere stāsta, ka pēc bērna piedzimšanas ģimene atradusi sev dzīvokli un, domājams, mūsu valstī uzturēties ilgstošāk. Saskaņā ar Limbažu novada Dzimtsarakstu nodaļas datiem Salacgrīvas pusē iepriekšējā gadā reģistrēti divi ukraiņu bērniņi.

PMLP sabiedrisko attiecību vadītāja Madara Puķe informē, ka Latvijā līdz šim ierašanās jau vairāki desmiti tūkstošu Ukrainas civiliedzīvotāju. Salīdzinot ar 2021. gadu, pērn krietni vairāk uzturēšanās atļauju (gan pirmreizējās termiņuzturēšanās, gan pastāvīgās uzturēšanās atļaujas, kas ārzemniekam dod tiesības Latvijas Republikā uzturēties noteiktu laiku vai pastāvīgi) izsniegties tieši Ukrainas pārstāvjiem. Aizpērn PMLP Limbažu nodaļā tādas izsniegtas 94 Ukrainas civiliedzīvotājiem, bet aizvadītajā gadā jau 218. Tāpat 2022. gadā Limbažu nodaļā Ukrainas civiliedzīvotājiem izsniegtas 176 ilgtermiņa vīzas. Tā ārzemniekam dod iespēju šajā dokumentā norādītajā laikā (attiecīgi vienu, divas vai neierobežotu reizi skaitu) iecerēt Latvijas Republikā, vīzā norādīto laiku uzturēties valstī un izceļot no tās. Patvēruma meklētāji (personas, kuras likumā noteiktā kārtībā līdz piešķirt bēgļa vai alternatīvo statusu) PMLP Limbažu nodaļā nav reģistrēti.

Risinājumu piedāvā tautas ataudzes stratēģija

Iedzīvotāju skaita izmaiņu iemesli Limbažu novadā

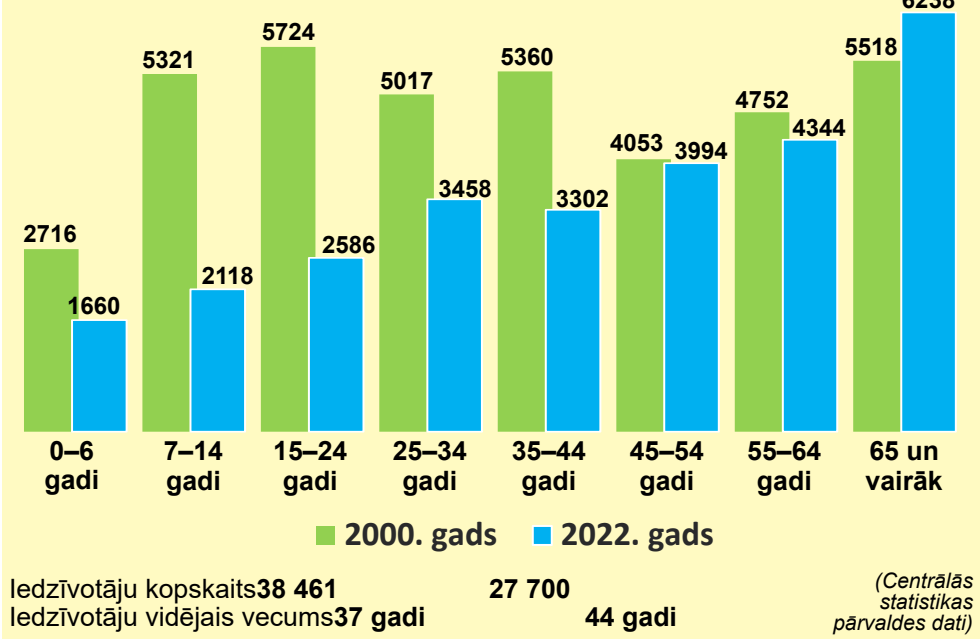
No 2018. gada sākuma līdz 2022. gada sākumam	
Turpina dzīvot novadā	24 214
Pārcēlušies uz citu Latvijas pašvaldību	1852
Pārcēlušies no citas pašvaldības	2372
Pārcēlušies uz ārzemēm	460
Ieradusies no ārzemēm	261
Dzimuši	853
Miruši	1889

(Centrālās statistikas pārvaldes dati)

sākuma līdz pērnā gada sākumam uz ārzemēm devušies 42 426 Latvijas iedzīvotāju, bet uz dzīvi mūsu valstī ieradusies (vai atgriezušies) 27 763 – tādat aptuveni pusotru reizi mazāk. Šajā laika posmā no Limbažu novada uz citām valstīm pārcēlās 460 cilvēku, bet no ārzemēm uz šejieni ieradies 261.

Tautas ataudzes stratēģija meklē izeju no demogrāfiskās bedres, jo, nerisinot tās cēloņus un sekas, apdraudēta valsts labklājība (trūkst darbaroku, nodokļu maksātāju u.tml.) un pat pastāvēšana. Plāns izklāstīts 64 lappusēs, izskaidrojot gan Latvijas demogrāfisko situāciju, problēmas un sniedzot prognozes, gan piedāvājot risinājumus piecos savstarpēji papildinošos darbības virzienos. Tādējādi visaptverošā un mērķtiecīgā ilgtermiņa programma nodrošināta ar konkrētiem atbalsta instrumentiem, kas veicina dzimstības pieaugumu valstī. Šie virzieni ir: ● ģimenes vērtību spēcināšana sabiedrībā, ● bērna audzināšana un aprūpe, ● dzīves kvalitātes paaugstināšana ģimenēs ar bērniem, ● jauniešu pastāvīgās dzīves sākums, ● latvieši pasaulē un atpakaļceļā uz Latviju.

Iedzīvotāju vecuma daļījums Limbažu novadā



Iedzīvotāju kopskaits38 461 Iedzīvotāju vidējais vecums37 gadi 27 700 44 gadi

(Centrālās statistikas pārvaldes dati)

Pielikuma redaktore Laila PAEGLE, tekstu autore Līga LIEPIŅA. Mediju atbalsta fonda ieguldījums no Latvijas valsts budžeta līdzekļiem. Par «Pārmaiņas tuvplānā» saturu atbild projekta īstenotājs SIA «Izdevniecība Auseklis». Tirāža – 3450 eksemplāru.